

SVAR PÅ SPØRSMÅL FRA PUBLIKUM UNDER KAFFE & KLIMA 4.2.21: BÆREKRAFT PÅ TIMEPLANEN

Vet man noe om det å jobbe tverrfaglig, f.eks. med bærekraft, men også andre fag, er vanlig i skolen, eller er det bare der man ha ildsjeler blant lærerne dette gjøres?

OK: Dette er et felt i skolen der det fortsatt er gjort nokså lite empirisk forskning, ikke minst i norsk sammenheng. Men både ut fra masteroppgaver, noen få forskningsstudier og også erfaringene til Den naturlige skolesekken (det mest ambisiøse nasjonale initiativet innenfor bærekraftfeltet i Norge de siste årene), er ildsjelproblematikken reell. Norsk skole har også, som jeg så vidt nevnte i morges, under Kunnskapsløftet styrket læring innenfor de enkelte fagene. Det har vært en reform som ikke har handlet om å oppmuntre til tverrfaglig arbeid. Ellers har FIKS ved UiO hatt flere møter det siste året som tar opp tverrfaglighet og bringer inn lærere og skoler med erfaringer, uten at alle nødvendigvis er ildsjeler. <https://www.uv.uio.no/forskning/satsinger/fiks/kunnskapsbase/tverrfaglighet/>

ThomasRavn-Pedersen, Verdens Beste Nyheder 09:03 AM

Hej - og tusind tak - jeg ser med fra Danmark. Her er undervisningsministeriet og lærerforeningen desværre skeptiske overfor at ændre læreplanerne - hvordan gjorde dere i Norge? - kom presset for bærekraftig undervisning udefra eller indefra undervisningssektoren? Har dere gode råd til Danmark?

OK: I Norge ble bærekraftig utvikling lansert i en offentlig utredning i 2015 som la grunnlaget for fagfornyelsen. Senere har initiativet virket mobiliserende for krefter både innenfor skole og forskning og i samfunnet for øvrig som ønsker å styrke dette perspektivet i skolen. Men som jeg nevnte så vidt i morges, har det vært en del tautrekking, eksempelvis hvilken rolle de enkelte skolefag skal ha. Et hovedinntrykk er at initiativet har blitt ønsket velkommen i skolen.

Bli elevene målt på overordnet del? Hvis ikke, blir det ofte slik at lærerne jobber mer med selve faget som elevene faktisk måles på (i form av prøver, innleveringer, presentasjoner).

Torkjell Leira 09:04 AM

OK: Vurdering er, som vi var inne på i morges, vektlagt i skolen, og har betydning for prioriteringer som gjøres. Elevene blir ikke målt på Overordnet del, men det er en klar ambisjon i fagfornyelsen at det som står i Overordnet del skal få mer å si for det som skjer i skolen. Bruhodet inn i de enkelte fagene er læreplanenes første del Om faget. Her står det hvilke verdier som er særlig aktuelle for dette faget og hvordan de ulike fagene kan bidra til en undervisning i de tverrfaglige temaene. Som jeg nevnte, er forskriften som handler om vurderingsgrunnlag nå endret (§ 3-3), sånn at det ikke bare står at kompetansemålene i fagene er grunnlaget for vurdering, men også at de må leses i lys av det som står i første del om faget. Dette gjør at læreren oppfordres til å legge større vekt på helhetlige sammenhenger og integrasjon enn før. Hvordan dette blir fanget opp i skolen, blir det spennende å følge.

Hvis det trengs flere spm: Er det noe elevene selv kan gjøre for å få skolene til å arbeide bedre med bærekraftig utvikling?

Anne Birkeland 09:04 AM

OK: Godt spørsmål. Som jeg nevnte, skal elevene ha større innflytelse på skolen og undervisningen enn før. Det er særlig kapittel 1.6 i Overordnet del som inneholder flere tydelige formuleringer om dette. Bærekraftig utvikling er også et tema som er løftet i læreplanene. Elevene kan appellere til denne satsingen og ta det opp med lærerne i enkeltfag, men kan også gjøre det til en sak for elevrådet. Ikke minst for å styrke et helskoleperspektiv er det gode grunner til å gjøre det siste. Her er et sitat fra Overordnet del som får fram vektleggingen av elevmedvirkning: «Når elevenes stemme

blir hørt i skolen, opplever de hvordan de selv kan ta egne bevisste valg. Slike erfaringer har en verdi her og nå, og forbereder elevene på å bli ansvarlige samfunnsborgere.»

ILS jobber med hvordan lærere kan støttes. Er tverrfaglighet et tema her?

OK: Tverrfaglighet og bærekraftig utvikling tas opp i lærerutdanningen her hos oss på UiO, knyttet til fordypningsuker i profesjonsstudiet for lektorprogramstudentene og PPU. Det er også inne i flere masteremner og jeg har selv masterstudenter som arbeider med bærekrafttematikk i sine masteroppgaver.

Men som jeg også sa i morges, møter vi her på ILS en del av de samme utfordringene som mange andre opplever, strukturene kan oppleves som nokså faste, og mange viktige og nødvendige perspektiver kjemper om plassen. Det er ikke tvil om at her er det også viktig med nasjonal drahjelp knyttet til rammeplaner og nasjonale retningslinjer. Jeg har lyst til å legge til at det uansett er mye spennende på gang i mange lærerutdanninger nå.

Anonymous Attendee 09:04 AM

Finnes det også ungdomsskoler som jobber med UBU?

OK: Det gjør det opplagt. En rekke ungdomsskoler er engasjert i dette. Her er en oversikt over skoleprosjekter knyttet til Den naturlige skolesekken, som jeg nevnte over, som blant annet omfatter ungdomsskoler: <https://www.natursekken.no/c2000610/seksjon.html?tid=2108854>

Anonymous Attendee 09:05 AM

I hvilken grad er lærerens personlige miljøengasjement viktig i arbeidet med bærekraft i skolen?

OK: Siden handlingsrommet er så stort som det er, spiller lærerens grunnoppfatninger en rolle både for om arbeidet med bærekraft blir prioritert og om hvordan læreren tilrettelegger for å arbeide med det. Dette har lenge vært et tema blant en del svenske forskere på feltet. Men samtidig kan det kanskje være et mål at dette arbeidet blir forankret i institusjonen på måter som gjør at det ikke bare blir holdt oppe av ildsjeler på feltet.

Anonymous Attendee 09:06 AM

Hvor finnes det gode kurs som lærere kan ta hvis man vil bli bedre på tverrfaglig undervisning om bærekraft, klima og miljø?

OK: Som jeg nevnte i morges, er det nå blitt sånn at etterutdanning av lærere knyttes til den desentraliserte ordningen DeKomp. Det betyr at initiativer i stor grad kommer nedenfra, altså fra praksisfeltet som melder om kurs de vet at de trenger. Jeg vet at flere kommuner og fylker arbeider godt med dette nå og har utviklet et samarbeid med utdanningsinstitusjonene, også knyttet til bærekraftperspektiver. Men inntrykket er likevel at arbeidet er kommet for kort, og at her må det trykkes mer på for å få institusjonene på banen. Bjørn Bolstad reflekterer over denne ordningen på sin blogg: <https://bbolstad.wordpress.com/2019/03/01/hvor-desentralisert-bli-egentlig-desentralisert-kompetanseutvikling/>

Jeg vil også nevne et nordisk initiativ som Den naturlige skolesekken har vært aktiv i. Målet har her vært, skriver de selv «å designe en felles nordisk modell for å heve nordiske læreres kompetanse for undervisning for bærekraftig utvikling, slik at de selv kan utarbeide undervisningsforløp innen bærekraftig utvikling.» Dette er så konkret lagt opp at en gruppe interesserte lærere faktisk kan sette i gang på egen hånd:

<https://www.naturfagsenteret.no/c1515378/binfil/download2.php?tid=2196049>

Stig 09:06 AM

kanskje ikke helt et spørsmål, men mer en kommentar: jeg tenker at så lenge læreplanene i enkeltfagene lages hver for seg, uten noen sammenheng, så kommer ikke en større systemendring hvor lærerne begynner å undervise tverrfaglig. Så vidt jeg vet gjelder det lærebøkene også. De er flinke til å trekke bærekraft, demokrati og folkehelse inn i sine fag, men det virker ikke som om bøkene snakker sammen i det hele tatt.

OK: Som du nok skjønnte i morges, tenker jeg også dette er et viktig spørsmål som fagfornyelsen reiser. Fagfornyelsen innebærer en fornyet satsing på tverrfaglighet, men fordi fag- og timestrukturen står fast, vil det kunne bli krevende å få til den integrasjonen som reell tverrfaglighet krever.

Laith Michael Fouad Sawalha 09:06 AM

tenker dere at det er viktig å starte tidlig? for eksempel i barnehage? kan bærekraftig utvikling brytes ned slik at det blir forståelig for små barn uten å miste målet?

OK: Det er fullt mulig å begynne tidlig. Jeg har i Nasjonalt forskernettverk for bærekraft og utdanning samarbeidet med kolleger som arbeider i førskolelærerutdanningene der bærekraftig utvikling er inne i rammeplanene. Grunnleggende sett handler jo bærekraftig utvikling blant annet om å legge til rette for å leve gode liv – noe som involverer alle, også barn. Så er det klart at kompleksiteten innenfor feltet er noe som vil kunne øke i skolealder.

Linda.Fladmoe 09:07 AM

Astrid snakker om kompetanseheving, men dette krever at ledelse og de over også er med på dette. Pdd er det fokus på etterutdanning, men hovedsaklig bare fag og ikke tema. Tanker om hvordan dette skal endres? Hva kan lærere som vil ha etterutdanning gjøre? Eller er det bare snakk om kurs?

OK: Se spørsmålet over der jeg nevner Dekomp.

Linda.Fladmoe 09:08 AM

Av erfaring er kurs som koster penger ikke alltid lett å få tillatelse til, samt at det krever vikarer for timer man er borte. Hvor skal penge hentes da dette er tema som involverer mange fag som innebærer at MANGE vil ønske seg kurs?

OK: Dette er et viktig spørsmål som jeg ikke kan svare fullstendig på. Men Dekomp er altså en tilskuddsordning til lokal kompetanseutvikling – det er penger involvert (se lenken under et tidligere spørsmål til Bjørn Bolstads blogg). Og får man kurs på plass, kan det involvere mange lærere også på den enkelte skole. Det er altså viktig å sette seg inn i hvordan den enkelte skole og skoleleier kan forholde seg til Dekomp og hvordan kompetansebehov meldes inn. Det er som vi har diskutert i morges, gode grunner til at både tverrfaglig arbeid og bærekraftig utvikling nå bør kunne generere midler innenfor dette kompetansebyggingssystemet.

Anonymous Attendee 09:08 AM

Jeg synes det er et interessant poeng at det legges opp til tverrfaglighet i skolen, men at vurdering fortsatt skjer innad i hvert enkelt fag. Vurderingsformer styrer jo ofte undervisning i fagene.. Vet dere om det jobbes med muligheter for å skrive inn tverrfaglig vurdering i læreplaner? Vil dette kunne bidra til mer tverrfaglig arbeid i skolen og dermed styrke fokus på bærekraft?

OK: Viktig punkt, som jeg har pekt på tidligere. Det nye læreplanverket er nå på plass, og her vil det neppe skje endringer med det første når læreplanene nå er vedtatt. Men det jobbes likevel med spørsmålet om tverrfaglighet og vurdering. Og hvis det er politisk vilje til det, er det selvsagt mulig å endre Forskrift til opplæringslova. Astrid viste til eksempler fra skoler som prøver å finne gode løsninger på denne utfordringen. Selv har jeg lyst til å holde fram at selv om det er vurdering i fagene er knyttet til de enkelte fagene, inngår arbeidet med bærekraftig utvikling i skolens helhetlige dannelsesoppdrag som omfatter alle fag. Og det er gode grunner til å se det som skjer i de enkelte fagene i lys av dette (jf. at kompetansemålene som er grunnlaget for vurderingen skal forstås i lys av første del Om faget, formulert i § 3-3 i Forskrift til opplæringslova). Jeg har også lyst til å nevne en annen paragraf i forskriften som gjerne kan få mer oppmerksomhet, nemlig §3-7 Samtale om utvikling. Her sies det at elever har rett til jevnlig dialog med kontaktlærer eller instruktør om sosial utvikling og annen utvikling, noe som settes i sammenheng med formålsparagrafen og Overordnet del i læreplanverket. Dette handler ikke om tallkarakteren i faget, men kan blant annet involvere elevens evne til å se utover snevre faggrenser som skolens institusjon måtte etablere.

Thomas Drevon 09:18 AM

Hvis man (i lærerutdanning som i livet forøverig) skulle løst de viktigste problemene først, tenker jeg at å utdanne lærere som er bedre rustet til å formidle kunnskap om miljø og bærekraft står øverst på lista. Ikke bare en greie på linje med andre greier?

OK: Helt enig med deg i dette! Med dette utgangspunktet – for eksempel i et innledende kurs – vil det også være mye lettere å integrere disse perspektivene i ulike deler av utdanningen.

Anna O 09:18 AM

Finnes det noen bra tverrfaglige resurser på nett med eksempel på hvordan en lager gode tverrfaglige bærekrafts-prosjekt?

OK: Det er etter hvert mange gode undervisningsressurser. Det er aldri rettferdig å nevne en ressurs og ikke andre, men se på en del eksempler her fra FN-sambandet: <https://www.fn.no/undervisning>

Anonymous Attendee

Med tanke på etterutdanning. Vet dere om det finnes emner, halvårs-, årsenheter for undervisning av bærekraft i skolen? mellomtrinn, ungdomsskole VGS?

OK: Som jeg har nevnt i et tidligere svar, er bærekraftperspektiver i stadig sterkere grad inkludert i eksempelvis masterutdanningen hos oss her på lærerutdanningen ved UiO. Jeg vet at det også er tilfelle mange andre steder i Norge. Jeg vet for eksempel at det er et slikt emne som tilbys ved Universitetet i Agder. Hvor langt dette arbeidet er kommet på ulike institusjoner, har jeg ikke oversikt over. Ta kontakt med de institusjonene som er mest aktuelle for deg. Ellers er denne typen oversikter noe Nasjonalt forskernettverk for bærekraft og utdanning som ble opprettet i 2019, etter hvert vil kunne utvikle.

Endre

Hei, Eg jobbar som lærar og har starta Klimaklubben på en barneskole i Bergen. Fokuset er å dyrke og støtte elevane sitt engasjement og handlekraft mot bærekraft, natur og klima. Veit dokke om andre som jobbar med å implementere slikt i barneskulen? mvh Endre Try Tufteland

Her er ein presenasjon om Klimaklubben:

https://docs.google.com/presentation/d/14ws67IU7Kr5BCoUfly6Z_udUrboXi2qOxQuhtZm9pig/edit?usp=sharing

OK: Dette ser spennende ut! Det er mange skoler som driver med dette nå. Jeg har nevnt oversikten til Den naturlige skolesekken et sted lenger oppe som gir et inntrykk av en rekke skoler.

Utdanningsforbundet har også delt ut en pris til barnehager, skoler eller andre institusjoner gjennom en årrekke. Her finner du noen barneskoler som har drevet et arbeid som har blitt løftet på denne måten:

<https://www.utdanningsforbundet.no/om-utdanningsforbundet/priser/utdanningsforbundets-klimapris/>